

ĐỔI MỚI PHƯƠNG PHÁP GIẢNG DẠY TRÌNH ĐỘ CAO ĐẲNG TẠI TRƯỜNG CAO ĐẲNG CẢNH SÁT NHÂN DÂN II

Trung tá, TS. Trương Hoài Phương*

Tóm tắt nội dung: *Phương pháp giảng dạy là một trong những yếu tố quan trọng và ảnh hưởng rất lớn đến chất lượng đào tạo. Lựa chọn và áp dụng được một phương pháp giảng dạy khoa học, phù hợp sẽ tạo điều kiện để giảng viên và học viên phát huy hết khả năng của mình trong việc truyền đạt, lĩnh hội kiến thức và phát triển tư duy. Từ đó, làm thay đổi vai trò của người thầy, đồng thời tạo nên sự hứng thú, say mê và sáng tạo của người học. Tuy nhiên, bức tranh chung về phương pháp giảng dạy của giảng viên Trường Cao đẳng Cảnh sát nhân dân II (CSND II) trong thời gian qua đối với học viên trình độ cao đẳng vẫn còn duy trì phương pháp thuyết trình theo kiểu truyền thống (thầy giảng, trò ghi) là chiếm ưu thế. Thậm chí, có nhiều giảng viên chưa chú trọng đến việc giới thiệu, yêu cầu, bắt buộc học viên phải đọc những tài liệu tham khảo gì. Phương pháp giảng dạy này đã làm mất đi một hình thái quan trọng của tư duy người học là tư duy sáng tạo. Vì vậy, việc đổi mới phương pháp giảng dạy sao cho phát huy được tính tự giác, tích cực, tự lực và sáng tạo của học viên trình độ cao đẳng đang là một trong những yêu cầu cấp thiết của quá trình đổi mới phương pháp giảng dạy tại Trường Cao đẳng CSND II trong giai đoạn hiện nay.*

Giao dục – đào tạo có vai trò quyết định trong việc tạo ra nguồn nhân lực của đất nước. Phát triển giáo dục - đào tạo sẽ nâng cao mặt bằng dân trí, yếu tố thúc đẩy sự phát triển và tiến bộ xã hội của mỗi quốc gia. Vì vậy, các quốc gia luôn dành nguồn nhân lực tối đa cho phát triển, nâng cao chất lượng của giáo dục quốc dân.

Nhận thức được tầm quan trọng của công tác giáo dục – đào tạo, Đảng và Nhà Nước ta luôn luôn quan tâm đến phát triển sự nghiệp giáo dục – đào tạo, coi đó là “*quốc sách hàng đầu*”. Do đó, nền giáo dục của Việt Nam trong những năm qua đã đạt được nhiều thành tựu, góp phần quan trọng vào thắng lợi của công cuộc xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Tuy nhiên, nền giáo dục Việt Nam trong thời gian qua còn thiếu đồng bộ, còn chấp vá; nhiều chính sách,

cơ chế, giải pháp về giáo dục đã từng có hiệu quả, nay trở nên không còn phù hợp với giai đoạn phát triển mới của đất nước, cần được điều chỉnh, bổ sung.

Trước thực tế trên, Hội nghị lần thứ 8, Ban Chấp hành Trung ương khóa XI đã thông qua Nghị quyết số 29-NQ/TW ngày 4/11/2013 về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế. Một trong những giải pháp chủ yếu cần phải thực hiện theo tinh thần của Nghị quyết là đổi mới phương pháp dạy và học theo định hướng “*coi trọng việc bồi dưỡng năng lực tự học của người học*” ở tất cả

* Trưởng Phòng Quản lý nghiên cứu khoa học, Trường Cao đẳng Cảnh sát nhân dân II.

các cấp học, tạo điều kiện cho người học phát huy tư duy sáng tạo, rèn kỹ năng thực hành, tham gia nghiên cứu, thực nghiệm, ứng dụng. Trong quá trình giáo dục phải kiên trì nguyên tắc lấy người học làm trung tâm.

Nhận thức rõ vấn đề trên, kể từ khi chuẩn bị cho khóa đào tạo học viên trình độ cao đẳng đầu tiên năm 2013, Trường Cao đẳng CSND II đã thường xuyên quan tâm đến việc đổi mới phương pháp giảng dạy, đặc biệt nhấn mạnh đến tầm quan trọng của việc nghiên cứu, đúc kết thực tiễn và áp dụng các phương pháp giảng dạy tích cực nhằm nâng cao hiệu quả, chất lượng dạy học. Để hiện thực hóa được điều này, hàng năm nhà trường luôn có kế hoạch cụ thể về việc trang bị phương pháp giảng dạy tích cực cho đội ngũ giảng viên, đã mời giảng viên của các trường đại học lớn như: Đại học Sư phạm Thành phố Hồ Chí Minh, Đại học Sư phạm kỹ thuật Thành phố Hồ Chí Minh để tổ chức những lớp bồi dưỡng nghiệp vụ giảng dạy đại học, cao đẳng cho cán bộ, giảng viên toàn trường. Bên cạnh đó, Trường cũng đã cử nhiều giảng viên đi tập huấn phương pháp giảng dạy tích cực ở các lớp nghiệp vụ sư phạm nâng cao do Tổng cục Chính trị Công an nhân dân tổ chức. Nhìn chung, qua các lớp bồi dưỡng và tập huấn đã giúp cho giảng viên nắm vững các phương pháp, từ đó có kế hoạch trong việc nghiên cứu, soạn giảng để nâng cao chất lượng dạy và học, gắn giữa lý luận với thực tiễn, học đi đôi với hành ngay trong quá trình đào tạo, bồi dưỡng học viên. Mỗi giảng viên Trường Cao đẳng CSND II đã nhận thức đúng yêu cầu của việc đổi mới phương pháp dạy và học, không ngừng nâng cao chất lượng đào tạo, bồi dưỡng học viên trong quá trình học tập, rèn luyện tại trường. Lãnh đạo nhà trường, các tổ chức đoàn thể đã thường xuyên động viên mỗi giảng viên nêu cao tính tích cực, tự giác để khắc phục những khó khăn về phương tiện, cơ sở vật chất, vượt qua những trở ngại về tâm lý

do thói quen từ những cách dạy truyền thống “*thầy đọc, trò ghi*” mà vững tin áp dụng các phương pháp giảng dạy tích cực nhằm góp phần nâng cao chất lượng giáo dục và đào tạo của nhà trường.

Tuy nhiên, do phương pháp thuyết trình (một trong những phương pháp chủ lực của dạy học truyền thống) đã từng tồn tại từ lâu trong nền giáo dục Việt Nam, cùng với công tác giảng dạy trình độ cao đẳng còn đang là nhiệm vụ mới mẻ đối với Trường Cao đẳng CSND II hiện nay, nên trong những giờ lên lớp của giảng viên nhà trường vẫn tồn tại dấu ấn sâu đậm về hình ảnh người thầy là trung tâm, thuyết giảng một cách say sưa, đầy đủ, chi tiết toàn bộ nội dung bài giảng, tập trung truyền đạt kiến thức để học viên hiểu và ghi nhớ; còn học viên thì nghe giảng và ghi chép kiến thức của thầy một cách thụ động, sau đó cố gắng học thuộc lòng những kiến thức đó để làm bài kiểm tra, thi đạt điểm cao. Để khắc phục được những hạn chế này, trong Nghị quyết số 1273/NQ/ĐU-T39, ngày 1/11/2014 của Đảng ủy Trường Cao đẳng CSND II về lãnh đạo thực hiện nhiệm vụ công tác năm học 2014 – 2015 đã xác định: “*Tiếp tục đổi mới phương pháp giảng dạy phù hợp với nội dung môn học và đặc điểm của người học; kết hợp phương pháp giảng dạy truyền thống với phương pháp giảng dạy tích cực, nâng cao chất lượng giáo án điện tử và các thiết bị dạy học hiện đại; xác định đổi mới và áp dụng các phương pháp giảng dạy tích cực là yêu cầu bắt buộc trong đánh giá chất lượng dạy học và dạy giỏi của giảng viên*”¹.

Như vậy, đổi mới phương pháp dạy học nói chung, đặc biệt là đổi mới phương pháp dạy học đối với học viên trình độ cao đẳng luôn được nhà trường quan tâm chú trọng thực hiện. Trong thời gian tới, để việc đổi mới phương pháp dạy học nói chung, đặc biệt là đổi mới phương pháp dạy học đối với học viên trình độ cao đẳng có

hiệu quả, theo chúng tôi cần đổi mới ở những nội dung sau:

Một là, đổi mới cách thức tổ chức thực hiện phương pháp giảng dạy thuyết trình.

Thuyết trình là phương pháp giảng dạy được sử dụng chủ yếu trong các hoạt động giảng dạy hiện nay ở Trường Cao đẳng CSND II. Do đó, việc đổi mới cách thức thực hiện phương pháp giảng dạy thuyết trình để nâng cao tính tích cực của người học là một trong những yêu cầu cấp thiết của việc đổi mới phương pháp dạy học tại Trường Cao đẳng CSND II hiện nay.

Trong thời gian qua, giảng viên nhà trường chủ yếu sử dụng hình thức giảng giải và diễn giảng của phương pháp dạy học thuyết trình để thực hiện quá trình dạy học. Trong đó, giảng viên luôn chủ động trong việc truyền thụ kiến thức, phân phối thời gian, điều khiển lớp học; còn học viên thì tiếp thu và ghi nhớ kiến thức theo thiết kế của thầy thông qua kỹ năng nghe và nhìn. Như vậy, quá trình dạy học chủ yếu là quá trình truyền đạt kiến thức từ người dạy sang người học, điều này thường khiến cho không khí lớp học trở nên nặng nề, dễ đẩy học viên vào thế thụ động; làm thui chột ý thức chủ động, tích cực và sáng tạo của người học; tạo nên tâm lý lười đọc giáo trình và các tài liệu tham khảo khác. Do đó, tất yếu dẫn đến có nhiều học viên không còn cảm thấy hứng thú khi đi học, đến lúc kiểm tra, thi cử thì vùi đầu vào học bất kể ngày đêm.

Vậy, câu hỏi đặt ra là đổi mới cách thức tổ chức thực hiện phương pháp giảng dạy thuyết trình như thế nào cho hiệu quả? Qua khảo sát, nghiên cứu, nhiều nhà giáo dục học đã chỉ ra: Trước hết, “lời giảng phải gãy gọn, súc tích, chặt chẽ. Sau đó, tốt nhất và hiệu quả nhất là trình bày theo lối tương tác, nghĩa là liên tục trao đổi với sinh viên trong quá trình thuyết giảng. Khi tương tác, kinh nghiệm cho thấy là giảng viên nên tìm cách đặt vấn đề

để học viên suy nghĩ trước khi giảng viên nói ra điều muốn nói, không nên nói trước kết quả mà hãy dẫn dắt học viên cùng tư duy để đi đến kết quả. Cách làm này sẽ mang lại hiệu quả cao trong việc phát triển khả năng tư duy độc lập và gia tăng mức độ tiếp thu bài của sinh viên”². Thứ hai, do quen với cách giảng dạy theo kiểu truyền thống, nhiều giảng viên cảm thấy bị áp lực trước một lượng lớn thông tin của môn học, lúc nào cũng tìm cách nói thật nhiều để đảm bảo cung cấp đầy đủ lượng kiến thức cần thiết cho học viên và lúc nào cũng có cảm giác thời lượng dành cho môn học quá ít. Thực ra, mức độ lưu giữ kiến thức của học viên thông qua những gì nghe được chỉ có 20%. Vì thế, không nên cố gắng trình bày tất cả những gì đã có trong giáo trình; tốt nhất là giới thiệu những điều cốt lõi và hướng dẫn học viên phương pháp học để họ có thể tự nghiên cứu những nội dung còn lại. Tức là, phải tổ chức các hoạt động đan xen trong quá trình thuyết trình, có thể là đặt vấn đề để học viên suy nghĩ và tư duy mở rộng, tự chứng minh một vấn đề, trao đổi ý kiến với người học ngồi bên cạnh hoặc thảo luận nhóm... Ngoài ra, cũng chỉ nên thuyết trình trong vòng 20 phút trở lại. Cứ sau mỗi đợt thuyết trình là một dạng hoạt động cho học viên tham gia, có thể chỉ đơn giản là 2 phút thảo luận về bài học. Hoặc có thể cho học viên lắng nghe bài giảng 20 phút mà không ghi chép, sau đó dành ra 5 phút để họ tự viết lại những gì nhớ được (và có thể được bổ sung, hoàn chỉnh sau đó). Theo thực nghiệm của Ruhl, Hughes và Schloss (1987) cho thấy: “Nếu có 2 phút dừng để thảo luận và chỉnh sửa các ghi chú sau mỗi đợt giảng 20 phút và có ít nhất 3 phút cuối cùng để ghi lại tóm tắt bài giảng thì học viên sẽ nhớ bài tốt hơn, thậm chí đến 12 ngày. Trong khi nếu đơn thuần chỉ nghe thuyết trình thì kiến thức có thể mất 75% - 90% sau 24 tiếng đồng hồ”³.

Tháp học tập thể hiện tỷ lệ phần trăm khả năng tiếp thu kiến thức tương ứng với các hoạt động học tập của học viên (theo National Training Laboratories, Bethel, Maine, <http://lowery.tamu.edu/teaming/morgan1/sld023.htm>)

Hai là, vận dụng một số phương pháp giảng dạy tích cực phù hợp với đặc điểm học viên trình độ cao đẳng tại Trường Cao đẳng CSND II

Phương pháp giảng dạy tích cực xuất hiện ở các nước phương Tây từ đầu thế kỷ XX và phát triển mạnh từ nửa sau của thế kỷ, có ảnh hưởng sâu rộng tới các nước trên thế giới, trong đó có Việt Nam. Đó là phương thức dạy học theo cách phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo của người học. Phương pháp giảng dạy tích cực hướng tới việc hoạt động hóa, tích cực hóa hoạt động nhận thức của người học, nghĩa là tập trung vào việc phát huy tính tích cực của người học. Giảng viên là người giữ vai trò hướng dẫn, gợi ý, tổ chức, giúp cho người học tự tìm kiếm, khám phá những tri thức mới theo kiểu tranh luận, hội thảo theo nhóm. Họ có vai trò là “trọng tài” điều khiển tiến trình dạy học. Phương pháp giảng dạy này chú ý đến đối tượng người học, coi trọng việc nâng cao

khả năng cho người học; nêu tình huống, kích thích hứng thú, suy nghĩ và phân xử các ý kiến đối lập của người học, từ đó hệ thống hóa các vấn đề, tổng kết bài giảng, khắc sâu những tri thức cần nắm vững.

Qua nghiên cứu, chúng tôi thấy một số phương pháp giảng dạy hiện đại mang tính tích cực nên áp dụng trong quá trình dạy học cho học viên trình độ cao đẳng tại Trường Cao đẳng CSND II như sau:

* *Phương pháp giảng dạy “suy nghĩ – từng cặp – chia sẻ”*

“*Phương pháp suy nghĩ – từng cặp – chia sẻ là phương pháp được thực hiện bằng cách cho các sinh viên cùng đọc tài liệu hoặc suy nghĩ về một chủ đề, sau đó các sinh viên ngồi bên cạnh nhau có thể trao đổi với nhau về ý kiến và kinh nghiệm của mỗi người trong một khoảng thời gian nhất định (khoảng vài phút), sau đó chia sẻ với cả lớp*”⁴. Phương pháp này có ưu điểm là rất dễ thực hiện với mọi cấu trúc lớp học, ai cũng có thể tham gia chia sẻ ý kiến của mình, tạo ra được sự tự tin cho người học dám nói ra những suy nghĩ, bộc lộ những chính kiến, quan điểm của riêng mình (đây là điểm yếu của đa số các sinh viên Việt Nam nói chung và học viên Trường Cao đẳng CSND II nói riêng), giúp cho người học tập trung vào chủ đề đang học, biết mình đang học gì và đã hiểu vấn đề đến đâu, thậm chí nêu lên cả những vấn đề mới cho bài học. Tuy nhiên, điều quan trọng đối với giảng viên khi sử dụng phương pháp giảng dạy này là phải ý thức được rằng tất cả các chính kiến và quan điểm của mỗi học viên có thể đúng và cũng có thể sai; cũng có thể có ích theo một nghĩa nào đó, nhưng cũng có thể hết sức ngây ngô, hết sức vô lý... Do đó, giảng viên nên tránh biểu hiện sự chê bai hay phê phán đối với bất kỳ ý kiến nào mà học viên chia sẻ trước lớp. Tất cả các ý kiến và

quan điểm của họ đều phải được liệt kê, phân loại, nếu chưa rõ thì cả lớp dưới sự điều khiển của giảng viên cùng nhau làm sáng tỏ và cuối cùng là phải tổng hợp để đưa ra kết luận.

** Phương pháp giảng dạy bằng tình huống*

Phương pháp giảng dạy bằng tình huống là phương pháp dạy học dựa vào các sự kiện, sự việc đã hoặc đang diễn ra trong thực tế. Tình huống có thể được trình bày dưới dạng viết, một đoạn phim, một mẫu kịch ngắn, nhưng thông dụng nhất là dạng viết. Một tình huống đặt ra trong quá trình dạy học trên lớp được đánh giá là tối ưu phải cho phép có nhiều phương án lựa chọn để cùng nhau tranh luận và giải quyết.

Để triển khai tốt phương pháp tình huống trong quá trình dạy học, giảng viên nên chia lớp học ra thành từng nhóm nhỏ từ 5 đến 7 học viên. Sau đó, các thành viên trong nhóm giúp đỡ nhau tìm hiểu, giải quyết tình huống được đặt ra dưới sự giám sát của giảng viên và trong không khí tranh luận sôi nổi, cùng nhau ra sức thi đua với các nhóm khác. Khi có một nhóm nào lên báo cáo kết quả đã được thống nhất của nhóm mình trước lớp, các nhóm còn lại phải đặt ra các câu hỏi phản biện hoặc câu hỏi đề nghị làm sáng tỏ vấn đề. “*Cấp độ thấp của phương pháp này là yêu cầu người học dựa vào lý thuyết để phân tích tình huống, hiểu và phát hiện được vấn đề trong tình huống. Ở cấp độ cao hơn, người học phải đưa ra các giải pháp, phương án, quyết định, nhằm giải quyết những vấn đề phát sinh trong tình huống theo quan điểm người học*”⁵. Nhìn chung, ưu điểm của phương pháp là giúp học viên làm quen với việc gắn liền giữa lý luận với thực tiễn, phát triển khả năng tư duy độc lập và nhận thức bậc cao, rèn luyện kỹ năng phát hiện và giải quyết vấn đề, tác động mạnh đến việc hình

thành ý thức tập thể, tham gia và trao đổi.

Tóm lại, đổi mới phương pháp dạy học là trào lưu chung của ngành giáo dục nước nhà. Trong những năm qua, Trường Cao đẳng CSND II đã triển khai nhiều hoạt động nhằm trang bị kiến thức và kỹ năng sử dụng các phương pháp giảng dạy tích cực cho đội ngũ giảng viên toàn trường và đạt được những kết quả quan trọng. Để phát huy những kết quả đạt được, nhà trường cần tiếp tục quan tâm, tạo điều kiện, hỗ trợ để giảng viên có thể áp dụng phương pháp giảng dạy hiện đại đạt hiệu quả cao nhất. Bên cạnh sự hỗ trợ, tạo điều kiện của nhà trường, mỗi giảng viên với sự nỗ lực của bản thân cần đổi mới các phương pháp giảng dạy truyền thống, đặc biệt là hiện đại hóa phương pháp thuyết trình; lựa chọn thêm phương pháp phù hợp nhất trong các phương pháp giảng dạy hiện đại nhằm nâng cao chất lượng bài giảng, đáp ứng yêu cầu và đòi hỏi ngày càng cao của việc đào tạo học viên trình độ cao đẳng./.

¹ Trường Cao đẳng CSND II, *Tài liệu triển khai nhiệm vụ năm học 2014 – 2015*, 2014.

^{2, 3, 5} TS. Dương Tấn Diệp, *Vận dụng các phương pháp và kỹ thuật giảng dạy tích cực tại UEF*, Đại học Kinh tế - Tài chính TP.HCM, 2014.

⁴ Nguyễn Thành Hải, Phùng Thúy Phương, Đồng Thị Bích Thủy, *Giới thiệu một số phương pháp giảng dạy cải tiến giúp học viên học tập chủ động và trải nghiệm, đạt các chuẩn đầu ra theo CDIO*, Đại học Quốc gia Tp.HCM – Hội thảo CDIO 2010.